

**TEXNIKUM TALABALARI O‘RTASIDA SPORT MUSOBAQALARI
TASHKIL ETISHNING TARBIYAVIY AHAMIYATI**

Qashqadaryo viloyati

Kitob tumani 2-sonli texnikum

Jismoniy tarbiya fani o‘qituvchisi

Elmurodov Ozod

Annotatsiya: Mazkur maqolada texnikum talabalari o‘rtasida sport musobaqalarini tashkil etishning tarbiyaviy, ijtimoiy va pedagogik ahamiyati kompleks tarzda tahlil qilinadi. Sport faoliyatining yoshlar shaxsini shakllantirishdagi o‘rni, ularning jismoniy rivojlanishi, ijtimoiylashuvi, ma’naviy-axloqiy sifatlarini rivojlantirishdagi ta’siri ilmiy asosda ochib beriladi. Shuningdek, texnikum ta’lim muassasalarida sport musobaqalarini samarali tashkil etishning innovatsion yondashuvlari, muammolari va ularni bartaraf etish yo‘llari yoritilgan. Tadqiqot natijalari sport tadbirlarining yoshlar tarbiyasida muhim pedagogik vosita ekanligini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: sport musobaqalari, texnikum talabalari, tarbiyaviy jarayon, jismoniy tarbiya, sog‘lom turmush tarzi, ijtimoiylashuv, jamoaviylik, motivatsiya, pedagogik texnologiyalar, yoshlar tarbiyasi

KIRISH

Hozirgi globallashuv sharoitida yoshlar tarbiyasi murakkab va ko‘p qirrali jarayonga aylanmoqda. Ayniqsa, professional ta’lim muassasalari — texnikumlarda tahsil olayotgan yoshlar bilan ishlashda ularning nafaqat bilim darajasi, balki jismoniy, ruhiy va ijtimoiy rivojlanishiga ham alohida e’tibor qaratish zarur. O‘zbekiston Respublikasida yoshlar siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida sog‘lom turmush tarzini shakllantirish, ommaviy sportni rivojlantirish va yoshlarni jismoniy faollikka jalb etish masalalari ilgari surilmoqda. Shu nuqtai nazardan, texnikumlarda sport musobaqalarini tizimli tashkil etish muhim pedagogik vosita sifatida namoyon bo‘ladi. Sport musobaqalari — bu faqat jismoniy faollik emas, balki yoshlarning shaxs sifatida shakllanishida muhim ijtimoiy-pedagogik mexanizmdir.

Asosiy qism

1. Sport musobaqalarining pedagogik va tarbiyaviy mohiyati

Sport musobaqalari pedagogik jarayonning ajralmas qismi sifatida qaraladi. Ular quyidagi tarbiyaviy funksiyalarni bajaradi:

shaxsning irodaviy sifatlarini rivojlantirish;

maqsadga intilish va natijaga erishish motivatsiyasini shakllantirish;

o‘zini boshqarish va nazorat qilish ko‘nikmalarini rivojlantirish;

stress va psixologik bosimga bardoshlilikni oshirish.

Musobaqa jarayonida talaba o‘z imkoniyatlarini real baholashni o‘rganadi. Bu esa o‘z-o‘zini anglash va shaxsiy rivojlanishga xizmat qiladi.

20-Mart, 2026-yil

2. Jismoniy rivojlanish va salomatlikni mustahkamlash

Sport musobaqalarining eng muhim jihatlaridan biri — bu jismoniy rivojlanishga ijobiy ta’siridir. Ilmiy tadqiqotlarga ko‘ra, muntazam sport bilan shug‘ullanuvchi yoshlar:

yurak-qon tomir tizimi kasalliklariga kamroq chalinadi;

ish qobiliyati yuqori bo‘ladi;

psixologik barqarorligi kuchli bo‘ladi.

Texnikum talabalari ko‘pincha nazariy va amaliy mashg‘ulotlar bilan band bo‘lishadi.

Shu sababli sport musobaqalari ularning faol dam olishini tashkil etishning samarali vositasidir.

3. Ijtimoiylashuv va kommunikativ ko‘nikmalarni rivojlantirish

Sport musobaqalari yoshlarning ijtimoiylashuv jarayonida muhim o‘rin tutadi. Ayniqsa, jamoaviy sport turlari (futbol, voleybol, basketbol) quyidagi ko‘nikmalarni rivojlantiradi:

jamoada ishlash;

liderlik qobiliyatlari;

konfliktlarni hal qilish;

o‘zaro hurmat va hamkorlik.

Bu ko‘nikmalar talabalarning kelajakdagi kasbiy faoliyatida, ayniqsa ishlab chiqarish jamoalarida ishlashda muhim ahamiyatga ega.

4. Ma’naviy-axloqiy tarbiya vositasi sifatida sport

Sport musobaqalari orqali talabalarda quyidagi ma’naviy sifatlar shakllanadi:

halollik; adolat; raqibga hurmat; sabr-toqat.

Musobaqalarda g‘alaba va mag‘lubiyatni to‘g‘ri qabul qilish ham muhim tarbiyaviy omil hisoblanadi. Bu esa yoshlarning hayotiy muammolarga nisbatan to‘g‘ri munosabatda bo‘lishiga yordam beradi.

5. Motivatsiya va shaxsiy rivojlanish

Sport musobaqalari talabalarning ichki motivatsiyasini oshiradi. Rag‘batlantirish tizimi (medallar, diplomlar, sovrinlar) orqali yoshlar faol ishtirok etishga undaladi.

Shuningdek, sport orqali talabalar: o‘z oldiga maqsad qo‘yishni;

unga erishish strategiyasini ishlab chiqishni; o‘z ustida ishlashni o‘rganadilar.

6. Texnikum sharoitida sport musobaqalarini tashkil etishning amaliy jihatlari

6.1. Tashkiliy bosqichlar

Sport musobaqalarini samarali tashkil etish quyidagi bosqichlarni o‘z ichiga oladi:

Rejalashtirish;

Tashkiliy ishlar (joy, jihozlar, hakamlar);

Ishtirokchilarni jalb etish;

Musobaqani o‘tkazish;

Natijalarni tahlil qilish.

6.2. Muammolar va ularni hal etish yo‘llari

Texnikumlarda sport musobaqalarini tashkil etishda quyidagi muammolar kuzatiladi: sport infratuzilmasining yetarli emasligi;

talabalar faolligining pastligi;

vaqt yetishmasligi.

Ularni bartaraf etish uchun:

ommaviy sport tadbirlarini ko‘paytirish;

rag‘batlantirish tizimini kuchaytirish;

zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish zarur.

7. Innovatsion yondashuvlar

Hozirgi kunda sport musobaqalarini tashkil etishda quyidagi innovatsion yondashuvlardan foydalanish mumkin:

raqamli monitoring tizimlari;

onlayn ro‘yxatdan o‘tish platformalari;

sport natijalarini elektron tahlil qilish;

ijtimoiy tarmoqlar orqali targ‘ibot.

Bu esa talabalar qiziqishini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa:Texnikum talabalari o‘rtasida sport musobaqalarini tashkil etish — bu faqat jismoniy faollikni oshirish vositasi emas, balki kompleks tarbiyaviy jarayon hisoblanadi. U yoshlarning jismoniy, ma‘naviy, ijtimoiy va psixologik rivojlanishiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Shu bois, ta‘lim muassasalarida sport musobaqalarini tizimli, ilmiy asosda va innovatsion yondashuvlar bilan tashkil etish zarur. Bu esa barkamol avlodni tarbiyalashda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

- 1.O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. “Jismoniy tarbiya va sport to‘g‘risida”gi Qonun.
- 2.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining yoshlar siyosatiga oid qarorlari.
- 3.Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. Toshkent, 2021.
- 4.Abdullayev A. Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi. Toshkent, 2019.
- 5.Usmonov K. Sport pedagogikasi. Toshkent, 2020.
6. Xoliqov A. Yoshlar tarbiyasida sportning o‘rni. Toshkent, 2018.
7. Matveyev L.P. Teoriya i metodika fizicheskoy kultury. Moskva, 2005.
8. Platonov V.N. Sistema podgotovki sportsmenov. Kiev, 2004.
9. Bompa T. Periodization Training for Sports. 2015.
10. Weinberg R., Gould D. Sport Psychology. 2018.
11. Coakley J. Sports in Society. 2017.
- 12.Bailey R. Physical Education and Sport Pedagogy. 2013.
- 13.UNESCO. Quality Physical Education Guidelines. 2015.